

D/248/08.01.00.01/2022

Kunnanhallitus 28.11.2022 § 246

Tieliikenteen toimivaltaisen viranomaisen valintaa koskeva päätös

Taustaa

Jyväskylän kaupunkiseutu toimii liikennepalvelulain (320/2017) tarkoittamana tieliikenteen toimivaltaisena viranomaisena Jyväskylän, Laukaan ja Muuramen alueella järjestäen alueelle Linkki-kaupunkiliikennettä. Keski-Suomen ELY-keskus toimii tieliikenteen toimivaltaisena viranomaisena muissa Keski-Suomen kunnissa.

Suurilla ja keskisuurilla kaupunkiseuduilla tieliikenteen toimivalta-alueet ovat joiltain osin laajentuneet kaupunkiseutujen reuna-alueiden kuntien siirtyessä kaupunkiliikenteen piiriin. Jos Jyväskylän seudun toimivaltainen viranomainen käsittäisi koko MAL-alueen, olisi Jyväskylän seutu joukkoliikenteessä suurin keskisuuri kaupunkiseutu yhdessä Lahden seudun kanssa. Keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen valtionavustukset jaetaan alueille asukaslukujen ja alueen oman joukkoliikennepanostuksen perusteella.

MAL-sopimuksen joukkoliikennetavoitteet ja selvitystyö

Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-sopimuksessa 2021–2031 sovitaan joukkoliikenteen toimivalta-alueen laajentamista koskevan selvityksen teettämisestä. Tavoitteena on selvittää, miten joukkoliikenteen järjestäminen kokonaisuutena muuttuisi, mikäli Jyväskylän toimivaltaisen viranomaisen toimivalta-alue laajenisi. MAL-sopimuksen tarkoittama selvitystyö laadittiin ajalla 1/2022–11/2022 tiiviissä vuorovaikutuksessa ELY-keskuksen, alueen kuntien ja MAL-seurantaryhmän kanssa. Työn aikana järjestettiin kuntakohtaisia palaveria sekä kuntien yhteinen työpaja, jossa kuultiin myös Traficom ja Oulun ja Turun seutujen joukkoliikenteen edustajia.

MAL-sopimuksessa määritetään julkisen liikenteen kehittämistavoitteita. Kaupunkiseudun joukkoliikenteen laajentaminen koko MAL-alueelle edistäisi lähes kaikkia MAL-sopimuksessa joukkoliikenteen kehittämiseksi asetettuja tavoitteita, kuten Äänekosken ja maaseutumaisien kehyskuntien (Hankasalmi, Petäjävesi, Toivakka, Uurainen) joukkoliikenteen palvelutason kehittämisen kokonaistaloudellisia ratkaisuja.

Muutoksen vaikutukset joukkoliikenteen järjestämiseen

Jos koko MAL-seutu kuuluisi Jyväskylän seudun joukkoliikenneviranomaiseen, ELY-keskuksen MAL-alueelle rajautuva sopimusliikenne siirtyisi Jyväskylän kaupunkiseudun järjestettäväksi ja osaksi Linkki-liikennettä. MAL-alueen ulkopuolelle ulottuvan sopimusliikenteen järjestäisi ELY-keskus jatkossakin. Waltti-lippujärjestelmä ja Linkin informaatiojärjestelmä laajenisi koko MAL-alueelle. Seudun joukkoliikenneasioista päättäisi kuntien nimeämistä edustajista koostuva Jyväskylän seudun joukkoliikennelautakunta.

ELY-keskus ei maksaisi enää valtionavustusta Jyväskylän seudun toimivalta-alueelle. Sen sijaan Traficom maksaa Jyväskylän kaupunkiseudulle valtionavustusta, joka koostuu perusrahoituksesta, ilmastoperusteisesta rahoituksesta ja hankerahoituksesta. Traficom rahoittaisi ELY-keskuksen osuuden sopimusliikenteen sopimuskorvauksista vuosina 2023–2027. Tämän jälkeen rahoituksesta vastaisi Jyväskylän kaupunkiseudun toimivaltainen viranomainen, mutta samalla kaupunkiseudun saama valtionavustus kasvaisi. Tavoitteena on kasvattaa matkustajamäärää ja tehostaa liikenteen hankintaa, jolloin alijäämä jää pienemmäksi.

Kuntien välinen yhteistoimintasopimus valmistellaan kevään 2023 aikana ja siinä sovi-
taan kuntien velvoitteista ja oikeuksista liikenteen järjestämisessä. Yhteistoimintasopi-
muksella varmistetaan, että kullakin kunnalla säilyy mahdollisuus päättää oman alueen-
sa joukkoliikenteen palvelutasosta, ja että kukin kunta vastaa oman kuntansa asukkaita
palvelevan joukkoliikenteen kustannuksista.

Vaikutukset palvelutasoon

Kaupunkiliikenteen alueella joukkoliikenne järjestettäisiin laadukkaalla, tasalaatuisella ja
ympäristöystävällisellä kalustolla Linkki-väreissä. Lippujärjestelmä uudistuisi ja seutulii-
kenteen matkustajilla olisi maksuton vaihto-oikeus kaikessa Jyväskylän Linkki-liikentees-
sä. Käyttöön tulisi Linkin reittiopas ja joukkoliikennemarkkinointi. Joukkoliikenteen hou-
kuttelevuus paranisi, mikä lisäisi joukkoliikenteen käyttöä.

Joukkoliikenteen järjestäminen myös tehostuisi tarkemman seurannan ja asiakaspalaut-
teen keräämisen, pidempien sopimusten, bruttolikennemallin ja tehokkaamman linjasto-
suunnittelun ansiosta. Jyväskylän kaupunkiseutu on pystynyt hankkimaan liikennettä
hieman edullisemmin kuin ELY-keskus. Tavoitteena on, että voitaisiin järjestää kustan-
nustehokkaammin parempia joukkoliikennepalveluita. Kuitenkin kukin kunta viime kä-
dessä päättäisi itse omalla alueellaan ajettavan liikenteen palvelutasosta. Jos liikenne-
tarjontaa lisätään, kasvavat kustannukset.

Kaupunkiseudun joukkoliikenteen laajentaminen koko MAL-alueelle toisi mukanaan
myös muita suotuisia vaikutuksia, kuten esimerkiksi imago- ja ympäristövaikutukset.
Joukkoliikenne järjestettäisiin aiempaa ympäristöystävällisemmin EU:n kaupunkiliiken-
nettä koskevien puhtaiden ajoneuvojen (CVD) direktiivin mukaisesti. Kuntien välinen yh-
teistyö MAL-alueella lisääntyisi. Kunnat saisivat imagohyötyjä vihreästä kaupunkiliiken-
teestä.

Vaikutukset joukkoliikenteen järjestämisen kustannuksiin Uuraisilla

Pelkästä kaupunkiviranomaiseen liittymisestä kunnille aiheutuu hallintokustannuksia
mm. joukkoliikenteen suunnittelusta ja ohjelmistoista. Uuraisten osuudeksi hallintokus-
tannuksista arvioidaan nykyisen kustannustason perusteella noin 10 000 euroa/vuosi.
Hallintokustannukset jaetaan kunnille asukaslukujen suhteessa.

Mahdollisesta liittymisestä kaupunkiliikennealueeseen ei olisi Uuraisille juuri suoria lii-
kenteen kustannusvaikutuksia. Toimivalta-alueuutoksella ei olisi vaikutusta Saarijärvel-
le tai muualla MAL-alueen ulkopuolelle ajettavaan liikenteeseen. Uurainen–Kintaus-lii-
kenne siirtyisi Linkki-liikenteeksi.

Liikennöinnistä nykyisellä palvelutasolla ei aiheudu lisäkustannuksia vuosina 2024–
2027, koska Traficom on luvannut siirtymäaikana korvata ELY-keskuksen osuudet sopi-
muskorvauksista kokonaan. Vuodesta 2028 alkaen kustannusvastuu siirtyy kunnille. Jos
alijäämä ja palvelutaso pysyisivät nykyisen suuruisena, jaettaisiin ELY-keskuksen tuen
osuus 23 000 euroa Uuraisten, Petäjäveden ja Jyväskylän välisessä liikenteessä niiden
kuntien kesken, joita liikenne palvelee.

Tavoitteena kuitenkin on, että joukkoliikenteen matkustajamäärää saadaan kasvatettua
niin, että alijäämä jää mahdollisimman pieneksi. Valtionavun vähentymisen (enintään
650 000 € koko MAL-alueella) korvaaminen lipputulolla edellyttäisi laskennallisesti noin
450 000 uutta matkaa, eli noin 6,5 % kasvua matkustajamäärässä koko MAL-alueella.
Linkki-matkustajamäärät ovat vuosina 2014–2019 kasvaneet noin 27 %. Absoluuttisesti

kasvua on ollut 1,65 milj. matkustajaa. Tavoitteena on Linkki tulevaisuuteen -strategian mukaan matkustajamäärän kaksinkertaistaminen vuoteen 2030 mennessä.

Jyväskylän kaupunkiseutu saa joukkoliikenteen valtionapua Traficomilta sekä keskisuurten kaupunkien perusavustuksena, että MAL-sopimukseen sidottuna ilmastoperusteisena rahoituksena. Lisäksi haettavana on hankeavustuksia. Tuen määrä oli 2,9 milj.€ vuonna 2021 ja 4,9 milj.€ vuonna 2022 (sisältäen koronatuen). Koronatuki lakkaa, mutta muilta osin tuen määrän ennakoidaan kasvavan.

Liikenteen hankintakustannukset (brutto) riippuvat myöhemmin tehtävästä kuntien palvelutasoa koskevasta päätöksestä, linjastosuunnitelmasta ja kilpailutuksen tuloksista. Liikenteen nettokustannukset riippuvat lippujärjestelmä koskevista päätöksistä (vyöhykkeet ja hinnat) sekä toteutuneesta matkustuksesta.

Selvityksen päätelmät ja etenemispolku

Tehdyn selvityksen perusteella toimivalta-alueen laajentamiselle koko MAL-alueelle on edellytykset.

Ensimmäisessä vaiheessa kunnat päättävät haluavatko kehittää liikennettä maaseutuliikenteenä (ELY) vai kaupunkiliikenteenä (Linkki). Tämän jälkeen aloitetaan yhteistoimintasopimuksen valmistelu niiden kuntien osalta, jotka tulevat mukaan kaupunkijoukkoliikenteeseen. Kun tiedetään, mitkä kunnat ovat mukana, voidaan määritellä palvelutaso ja suunnitella linjasto sekä hinnoittelu, ja niiden pohjalta arvioida kustannukset tarkemmin kunnilta myöhemmin edellytettävää palvelutasopäätöstä varten.

Tieliikenteen toimivalta-alueen muutos vaatii muutoksen liikennepalvelulakiin. Uusi toimivalta-alue on tarkoitus aloittaa 1.1.2024. Lakimuutoksen valmistelu tulee aloittaa viimeistään 6 kk ennen tätä. Lakimuutosta varten tarvitaan kaikkien MAL-kuntien päätökset alueen laajentumisesta.

Kunnanjohtajan ehdotus: Uuraisten kunnanhallitus päättää esittää kunnanvaltuustolle, että joukkoliikennettä kehitetään jatkossakin osana ELY-keskuksen maaseutuliikennettä. Joukkoliikenteen järjestämistapaa ei ole tarpeen muuttaa.

Päätös: Hyväksyttiin yksimielisesti.

Toimenpiteet: jatkokäsittelyyn valtuustoon

Kunnanvaltuusto 12.12.2022 § 50

Liitteet: Jyväskylän seutu loppuraportti
Raportti 1411 kuntakortit
Toimivalta-alue selvitys esittelydiat

Kunnanhallituksen ehdotus: Uuraisten kunnanhallitus päättää esittää kunnanvaltuustolle, että joukkoliikennettä kehitetään jatkossakin osana ELY-keskuksen maaseutuliikennettä. Joukkoliikenteen järjestämistapaa ei ole tarpeen muuttaa.

Päätös: Hyväksyttiin yksimielisesti.

Toimenpiteet: Ote: Jyväskylän kaupunkiseutu, tiedoksi: sivistyslautakunta